

KMP.570.19.2015.JJ

Raport
przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Pomieszczeń dla Osób
Zatrzymanych lub Doprowadzonych w Celu Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej
Policji w Jarocinie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej: OPCAT) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 21 września 2015 r. do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych w Celu Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Jarocinie przy ul. Kościuszki 29 (dalej: PdOZ lub izba) udali się przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP): Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny), Przemysław Kazimirski, Marcin Kusy (prawnicy) oraz dr Justyna Józwiak (socjolog, politolog w zakresie resocjalizacji).

Celem wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania izby przedstawionej przez mł. insp. Krzysztofa Rzepczyka – Komendanta KPP w Jarocinie, podinsp. Andrzeja Borutę – zastępcę Komendanta oraz asp. sztab. Macieja Bierłę – zastępcę Naczelnika Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;
- przeprowadzeniu rozmowy indywidualnej z zatrzymanym;

- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: książką wizyt lekarskich, książką przebiegu służby, wybranymi protokołami zatrzymań, zaświadczeniami lekarskimi o możliwości pobytu w PdOZ, kwitami depozytowymi.

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną oraz użyto narzędzia do pomiaru natężenia światła w celi nr 1.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali Komendanta, jego zastępcę oraz zastępcę Naczelnika Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Jarocinie o ustaleniach poczynionych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji analizie poddano dokumentację związaną z funkcjonowaniem izby.

2. Legalność pobytu

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Pojemność PdOZ wynosi 8 miejsc. W trakcie wizytacji w izbie przebywał 1 mężczyzna zatrzymany w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, z którym przedstawiciele KMP przeprowadzili rozmowę na osobności.

Z ustalonych przez wizytujących informacji wynika, iż w 2014 r. w PdOZ umieszczono 361 osób, w tym: podejrzanych o popełnienie przestępstwa – 187 osób, na polecenie sądu lub prokuratora – 66 osób, zatrzymanych prewencyjnie – 84 osoby, doprowadzonych w celu wytrzeźwienia – 23 osoby. Natomiast od początku 2015 r. do dnia wizytacji w PdOZ umieszczono 240 osób, w tym: podejrzanych o popełnienie przestępstwa – 136 osób, na polecenie sądu lub prokuratora – 21 osób, zatrzymanych prewencyjnie – 50 osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia – 3 osoby.

W żadnym z protokołów zatrzymania, które zostały poddane analizie, przedstawiciele KMP nie stwierdzili treści budzących wątpliwości w zakresie terminu pobytu danej osoby w PdOZ.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Wnioski z rozmowy z zatrzymanym w izbie wskazują, iż funkcjonariusze pełniący służbę w PdOZ prawidłowo odnosili się i traktowali osadzonego. Niezwłocznie reagowali także na używaną przez niego sygnalizację przyzywową.

Uwagę wizytujących przykuł jednak przypadek zatrzymania (*dane osobowe usunięto*). W dokumentacji zatrzymanego znajduje się notatka z zatrzymania sporządzona przez Mariusza Kitę z Zespołu Patrolowo-Interwencyjnego. Funkcjonariusz opisał, że zatrzymany nie wykonywał podczas zatrzymania poleceń policjantów, dlatego też użyto wobec niego siły fizycznej i zastosowano kajdanki. Dalsza część notatki brzmi następująco: „...wrywał się i miotał głową we wszystkie strony, co doprowadziło do tego, że zatrzymany nadział się lewą stroną głowy na moje kolano, co doprowadziło do zasinienia lewego oka zatrzymanego”. W ocenie przedstawicieli KMP opisana sytuacja jest kuriozalna i mało prawdopodobna. Opis powstania zasinienia może wskazywać na niewłaściwe, złe potraktowania zatrzymanego przez funkcjonariuszy Policji. Dlatego też, w ocenie wizytujących, tego typu sytuacje powinny być wnikliwie analizowane przez osoby nadzorujące pracę funkcjonariuszy pełniących dyżur w PdOZ. Przyjęcie notatki o takiej treści i umieszczenie jej w dokumentacji zatrzymanego nie można uznać za wyjaśnienie sprawy. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zwracają się do Komendanta KPP w Jarocinie z prośbą o przesłanie wyjaśnień w tej sprawie, w szczególności, jakie zostały podjęte działania w związku z powzięciem tej informacji.

W izbie funkcjonuje praktyka przeprowadzania szczegółowego sprawdzenia osób umieszczanych w PdOZ mającego *de facto* charakter kontroli osobistych. Przeprowadza je funkcjonariusz tej samej płci, co osoba osadzona. Sprawdzenie mężczyzny odbywa się w poczekalni (pomieszczenie niemonitorowane oddzielone od korytarza kratą), zaś sprawdzenie kobiety w jednej z cel (niemonitorowanej).

W tym miejscu przedstawiciele KMP zaznaczają, iż regulacja prawna kontroli osobistej stanowi problem systemowy. Jak wskazują reprezentanci KMP, problem niedostatecznej regulacji prawnej przeprowadzania kontroli osobistych stał się przedmiotem wystąpienia generalnego Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 22 grudnia 2014 r. skierowanego do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich podkreślił, że czynność taka ingeruje w chronione przez art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm., dalej: Konstytucja RP) prawo do nietykalności i wolności osobistej, którego ograniczenie lub pozbawienie może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie. Tak głęboka ingerencja w prawo do prywatności, jako ograniczająca prawa i wolności obywatela, może być ustanowiona tylko w ustawie i w określonych sytuacjach. W myśl art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z

konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. W ocenie Rzecznika Policja powinna być uprawniona do wykonywania szczegółowych kontroli celem odebrania przedmiotów potencjalnie niebezpiecznych. Nie może się to jednak odbywać bez właściwej, z punktu widzenia standardu konstytucyjnego, podstawy prawnej. Należy wskazać, iż w odpowiedzi z dnia 2 kwietnia 2015 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych podzielił pogląd RPO wskazując, iż czynność sprawdzenia szczegółowego winna być uregulowana w ustawie. Dodatkowo, w kolejnym piśmie z dnia 12 sierpnia 2015 r. wskazał, że trwają obecnie prace nad *projektem założeń projektu ustawy o Policji* mające na celu między innymi uregulowanie na poziomie ustawy dokonywania wspomnianych wyżej kontroli. Sprawa ta jest w dalszym ciągu monitorowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

W okresie 2 lat poprzedzających wizytację nie prowadzono postępowań dyscyplinarnych ani postępowań sądowych przeciwko pracownikom izby. W okresie tym nie wpłynęły również żadne skargi osób zatrzymanych.

Od początku 2014 r. do dnia przeprowadzania wizytacji w PdOZ w Jarocinie nie stosowano środków przymusu bezpośredniego, nie miały miejsca także zdarzenia nadzwyczajne.

4. Prawo do ochrony zdrowia

Zgodnie z uzyskanymi informacjami badaniem lekarskim objęte są osoby wymienione w treści przepisu § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w *sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102). Ponadto z informacji udzielonych wizytującemu, wynika że badane są także osoby zatrzymane do sprawy, które znajdują się pod wpływem alkoholu. Badania lekarskie przed przyjęciem do izby realizowane są w szpitalu w Jarocinie. Do zaświadczenia lekarskiego dołączane są druki badania lekarskiego ze stwierdzonym rozpoznaniem. Ponadto w dokumentacji zatrzymanych znajdują się notatki opisujące obrażenia ciała, z jakimi zatrzymany przybył do izby.

Pomimo iż obowiązujące przepisy krajowe w zakresie funkcjonowania pomieszczeń dla osób zatrzymanych nie określają takiego obowiązku, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu

Prewencji stoją na stanowisku, iż badaniom przed umieszczeniem w izbie powinny być poddawane wszystkie osoby. Taka praktyka pozwoliłaby bowiem na zdiagnozowanie ewentualnych przeciwwskazań zdrowotnych do osadzenia w izbie. Co więcej, możliwość identyfikacji wszelkich obrażeń ciała i szczegółowe odnotowanie tego faktu w dokumentacji medycznej, stanowi zabezpieczenie funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ przed zarzutami dotyczącymi niewłaściwego traktowania. Przedstawiciele KMP przypominają, iż w zakresie badań lekarskich opinię wyraził również Komitet ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT), w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3]. W § 44 CPT zalecił *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badanie medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarskie*. CPT uważa także, że *prawo dostępu do lekarza powinno obejmować prawo osoby zatrzymanej w areszcie do przebadania – jeśli dana osoba sobie tego życzy – przez lekarza z własnego wyboru, niezależnie od innych badań lekarskich przeprowadzanych przez lekarza wezwanego przez policję* (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2003). Ponadto zgodnie z *Zasadą 24 Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia* (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.), *osobie aresztowanej lub uwięzionej, tak szybko po przyjęciu do miejsca aresztowania lub uwięzienia, jak będzie to możliwe, zostanie zaproponowane odpowiednie badanie lekarskie, a później, kiedy będzie to potrzebne, zapewniona opieka medyczna i leczenie. Opieka medyczna i leczenie zostaną zapewnione bezpłatnie*. Powyższe zagadnienie przedstawiciele KMP uznają za problem systemowy, który pozostaje w ciągłym zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

Na terenie izby nie ma wyodrębnionego pokoju lekarskiego. W związku z tym badania lekarskie odbywają się w celi mieszkalnej zatrzymanego w obecności funkcjonariusza Policji oraz innych zatrzymanych. W miarę możliwości badanie lekarskie może odbywać się w celi 1-osobowej, niemonitorowanej (jeśli nie jest ona zamieszkała w danym momencie).

W tym miejscu warto wskazać, że Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom w Raporcie z wizytacji przeprowadzonych w dniach 26 listopada – 8 grudnia 2009 r. w Polsce wskazał, że badania lekarskie powinny być przeprowadzane poza zasięgiem słuchu i – o ile lekarz nie poprosi inaczej – poza zasięgiem wzroku funkcjonariuszy Policji, a informacje dotyczące zdrowia osoby zatrzymanej należy przechowywać w sposób zapewniający poszanowanie tajemnicy lekarskiej [CPT/Inf (2011)20]. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają, aby badanie lekarskie każdorazowo odbywało się poza

zasięgiem słuchu i – o ile lekarz nie poprosi inaczej – poza zasięgiem wzroku funkcjonariuszy Policji oraz innych zatrzymanych.

Analiza książki wizyt lekarskich, założona w dniu 23.02.2007 r. wykazała, że w niektórych przypadkach brakowało godziny przeprowadzonego badania (np. podczas badania w dniu 15.04.2014 r., 18.01.2014 r., 25.04.2014 r., 17.10.2014 r., 11.04.2015 r., 8.06.2015 r., 2.09.2015 r., 13.09.2015 r.). Z kolei w badaniach przeprowadzonych w dniach: 14.05.2015 r., 1.01.2015 r., 8.06.2015 r., 2.09.2015 r. nie zapisano imienia i nazwiska osoby badanej. W przypadku zatrzymanego (*dane osobowe usunięto*) nie odnotowano daty badania (miało ono miejsce pomiędzy 1.01.2015 r. a 11.04.2015 r.). Natomiast w przypadku badania przeprowadzonego w dniu 13.09.2015 r. nie wskazano, czy zatrzymany może przebywać w izbie, czy też nie.

W jednym przypadku (dot. zatrzymania *dane osobowe usunięto* z dnia 17.05.2015 r.) zaświadczenie lekarskie dołączone do protokołu zatrzymania nie było podpisane przez lekarza. W związku z powyższym nie można go uznać za ważny dokument. Należy zatem stwierdzić, że w zasadzie dokumentacja umieszczenia p. (*dane osobowe usunięto*) nie zawierała ważnego (podpisanego przez lekarza) zaświadczenia lekarskiego informującego o braku przeciwwskazań do przebywania w PdOZ. Przedstawiciele KMP zwracają się z prośbą o wyjaśnienie powyższego przypadku.

Oczywistym jest, że sposób prowadzenia dokumentacji zależy od lekarza prowadzącego badania, ale dysponentami dokumentacji medycznej osób zatrzymanych są funkcjonariusze policji. Przedstawiciele KMP każdorazowo w takich przypadkach formułują zalecenie dotyczące zwracania uwagi na prawidłowość uzupełniania dokumentacji przez osoby udzielające świadczeń medycznych - odnotowanie daty, godziny przeprowadzonego badania, dokładny opis stanu osoby przebywającej w izbie. Dzięki takiemu rozwiązaniu, w przypadku wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego, możliwe będzie szczegółowe określenie czasu przeprowadzenia badania i tym samym zabezpieczenie funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ przed ewentualną odpowiedzialnością.

5. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczonych w PdOZ jest *regulamin pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin). W dniu przeprowadzania wizytacji PdOZ w pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w

celu wytrzeźwienia były udostępnione kopie regulaminu oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka. Przedstawiciele KMP sprawdzili, że są one czytelne. W celi nr 2 wykaz instytucji nie zawierał danych teleadresowych, co przedstawiciele KMP zalecają uzupełnić.

W dokumentacji zatrzymanych znajdują się pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym. Każdorazowo są one podpisywane przez osoby zatrzymane. W jednym przypadku (dot. zatrzymanego w dniu 21.05.2015 r. *dane osobowe usunięto*) brakowało daty tego pouczenia.

Zgodnie z wyjaśnieniami przekazanymi wizytującym, o fakcie zatrzymania wskazane przez zatrzymanych osoby trzecie informuje funkcjonariusz policji, każdorazowo gdy zatrzymani zgłoszą takie żądanie. Powyższa informacja jest wpisywana w protokole zatrzymania. Jednakże, zgodnie z Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. *niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana (Zasada 16.1)*. W związku z powyższym, w ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych, prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

W pomieszczeniu profosa znajdowała się także lista adwokatów. Pomimo nowelizacji przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 ze zm.), przyznającej radcom prawnym uprawnienia obrończe w sprawach karnych, wizytowana jednostka nie posiadała wykazu radców prawnych uprawnionych do obrony w sprawach karnych. Z uwagi na powyższe przedstawiciele KMP zalecają uzupełnienie powyższych informacji.

W czasie wizytacji profos dysponował kopiami regulaminu przetłumaczonymi na języki obce. Wizytujący zapoznali się z protokołem zatrzymania jednego z obcokrajowców (*dane osobowe usunięto* – holender, zatrzymany 1.03.2015 r.). Zatrzymany podpisał się pod pouczeniem w języku angielskim. Natomiast pozostała podpisywana przez niego dokumentacja była w języku polskim (np. kwit depozytowy, karta zapoznania z regulaminem, protokół zatrzymania). Żaden z tych dokumentów nie zawierał informacji, czy zatrzymany

posługiwał się językiem polskim i rozumiał co podpisuje, nie było także informacji czy w czynnościach uczestniczył tłumacz. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają, aby w przypadku osadzenia cudzoziemców odnotowywać w protokole zatrzymania wymienione informacje. Podkreślić należy, iż wszelkie czynności administracyjne związane z osadzeniem osoby nie posługującej się językiem polskim powinny być wykonywane za pośrednictwem tłumacza albo pracownika odpowiedniego urzędu dyplomatycznego lub konsularnego. Należy też zadbać, by podpisywane przez cudzoziemców oświadczenia były tłumaczone na język dla nich zrozumiały.

6. Personel

Jak wynika z udzielonych wizytującym informacji, w PdOZ jest 6 etatów przeznaczonych dla funkcjonariuszy pełniących służbę w izbie. Funkcjonariusze, co do zasady, pełnią w izbie służbę dwuosobowo, nawet w sytuacji, gdy w izbie nie ma osób zatrzymanych. Przedstawiciele KMP oceniają taką praktykę jako bardzo dobrą.

Jak wynika z informacji udostępnionych wizytującym, w latach 2014 - 2015 przeprowadzono szkolenia przeznaczone dla funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w izbie z zakresu przepisów: zarządzenia 1173 KGP z dnia 10 listopada 2004 r. w *sprawie organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Policji* (Dz.Urz. KGP z 2013 r., poz. 73 j.t.); zarządzenia nr 130 KGP z dnia 7 sierpnia 2012 r. w *sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (Dz.Urz. KGP z 2012 r., poz. 42, ze zm.); ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o *środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* (Dz.U. z 2013 r., poz. 628, ze zm.); zarządzenia nr 360 KGP z dnia 26 marca 2009 r. w *sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń* (Dz.Urz. KGP z 2009 r. Nr 6, poz. 29, ze zm.).

Z uwagi na fakt, iż praca funkcjonariuszy Policji pełniących dyżur w PdOZ wymaga od nich nie tylko wiedzy merytorycznej, ale także wysokiego poziomu kompetencji interpersonalnych, nie ulega wątpliwości, że powyższe szkolenia, choć niezwykle ważne, są niewystarczające. Zgodnie bowiem z rekomendacją zawartą w § 60 Drugiego Raportu Generalnego Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) [CPT/Inf (92)3]: „(...) *zdolność do komunikacji interpersonalnej powinna stanowić najważniejszy czynnik w procesie rekrutacji personelu służb egzekwujących przestrzeganie prawa oraz podczas szkolenia powinien zostać położony znaczny nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej opartych*

na szacunku dla godności ludzkiej. Posiadanie takich umiejętności często umożliwia funkcjonariuszowi policji lub służb więziennych rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby stać się przyczynkiem do wybuchu przemocy, zaś bardziej ogólnie prowadzi do obniżenia napięcia oraz podniesienia jakości życia w policji oraz zakładach więziennictwa, co przynosi korzyść wszystkim osobom zainteresowanym". CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

W ocenie przedstawicieli KMP funkcjonariusze Policji pracujący w tego typu jednostkach powinni przechodzić systematyczne warsztaty i ćwiczenia praktyczne na temat: pracy z trudnymi klientami, aby personel izby wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać pierwszej pomocy osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym, jak radzić sobie ze stresem i agresją etc.

7. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze budynku KPP w Jarocinie. W ich skład wchodzi: 2 jednoosobowe i 3 dwuosobowe pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, poczekalnia/pokój przejściowy, łazienka, ubikacja oraz magazyn, w którym wyodrębniono części przeznaczone do przechowywania: rzeczy osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, rzeczy chorych zakaźnie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, czystej bielizny pościelowej, brudnej bielizny pościelowej. Wyposażenie jednej z cel mieszkalnych (nr 3) tylko w pryczę jest niezgodne z wymogami określonymi w § 8 pkt 1 ust 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. *w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r. poz. 638, dalej zwane rozporządzeniem), który mówi, że pokój powinien posiadać także taboret lub ławę bez ostrych krawędzi, przymocowane do podłogi lub ściany.

Do dyspozycji zatrzymanych jest łazienka, w której znajduje się umywalka oraz prysznic. Oddzielnie natomiast usytuowana jest toaleta. Pomieszczenie to jest odnowione i czyste. Wizytujący dostrzegli, że drzwi do toalety wyposażone są w okno, co oznacza, że zatrzymany korzystający z niej jest widziany przez osoby stojące korytarzu. W ocenie

przedstawiciele KMP w obecnej sytuacji nie zapewnia się wystarczającej intymności podczas załatwiania potrzeb fizjologicznych. Należy w tym miejscu wskazać, że w pomieszczeniach sanitarnych znajdowało się mydło, ręczniki oraz papier toaletowy.

Ponadto izba wyposażona była w środki higieny osobistej dla kobiet w niej osadzonych. W magazynie pościeli czystej znajdowały się poukładane na półce: materace prześcieradła, poduszki, koce oraz poszewki. Na rzeczy oddane do depozytu przeznaczona została oddzielna szafka. Dodatkowo uwagę przedstawiciele KMP zwrócił sposób przechowywania rzeczy brudnych (do dezynfekcji) osób zatrzymanych (leżały one niespakowane i nieoddzielone na podłodze w rogu magazynu). W ocenie wizytujących nie były one właściwie zabezpieczone. Poza tym, magazyn nie był wyposażony w punkt alarmowy, o którym mowa w § 13 ust 2 pkt 3 rozporządzenia.

Zatrzymany, z którym rozmawiali przedstawiciele KMP wskazał, że otrzymał na noc tylko koc i materac. Zgodnie zaś z § 9 pkt 6 rozporządzenia podczas ciszy nocnej, a także gdy jest to uzasadnione w innej porze dnia, osobie zatrzymanej udostępnia się do indywidualnego użytkowania materac, podglówek, koc (w porze jesienno-zimowej dwa koce) oraz pościel - dwa prześcieradła i powłoczkę. Jeśli zatrzymany odmawia przyjęcia powyższych rzeczy, należy odnotować to w książce przebiegu służby.

Depozyt zatrzymanych przechowywany jest w oznaczonych woreczkach. Przedstawiciele KMP mieli jednak uwagę dotyczącą oznaczania oddanych do depozytu telefonów komórkowych i innych rzeczy (np. pendrive). W ocenie pracowników KMP przykładowe opisy: *telefon komórkowy Sony* nie jest wystarczający, powinien bowiem zawierać indywidualne cechy przedmiotu, tj. w przypadku telefonów komórkowych np. kolor, model (zgodnie z § 6 ust. 1 regulaminu).

Grzejniki centralnego ogrzewania umieszczono pod oknami, a dostęp do nich zabezpieczono drucianą siatką. Jak ustalono podczas wizytacji okna w pomieszczeniach są nieuchylne co utrudnia wietrzenie pomieszczeń. Problemem w tej sytuacji może być zaduch, gdy na zewnątrz panuje wysoka temperatura. W takich sytuacjach przedstawiciele KMP zalecają ciągle wietrzenie pomieszczeń, w których przebywają zatrzymani. Przebywanie w pomieszczeniu z wysoką temperaturą bez jakiegokolwiek przepływu powietrza może nieść negatywne skutki dla zdrowia człowieka.

W pokojach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia funkcjonowało oświetlenie dzienne sztuczne. W jednej z cel (nr 1) światło było zbyt ciemne do czytania i pisanie (11 luxów na środku celi). Mogło to wynikać z tego, że

szyba okna zaklejona była mlecznym tworzywem, ograniczającym dopływ światła dziennego. Wobec powyższego wizytujący zalecają, aby żarówka w tej celi została wymieniona na mocniejszą.

W izbie zdeponowana została odzież zastępcza, wydawana osadzonemu w razie, gdy zaistnieje taka potrzeba. Jednak w PdOZ funkcjonuje obowiązek oddawania do depozytu przez osadzone kobiety ich bielizny osobistej (biustonosza). W tym miejscu przedstawiciele KMP zaznaczają, że zgodnie z postanowieniem § 9 ust. 1 regulaminu *osoba przyjęta do pomieszczenia korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia*. W związku z tym przedstawiciele KMP stoją na stanowisku, iż należy umożliwić osobom umieszczonym w izbie pozostawanie w bieliźnie osobistej. Rozumiejąc potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa, należy wskazać, iż pokoje przeznaczone dla osób zatrzymanych są objęte monitoringiem, co powinno pozwolić na natychmiastową reakcję funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ. Dlatego też wizytujący zalecają wyeliminowanie obowiązku rozbierania się osób umieszczonych w izbie z ich odzieży i bielizny osobistej. Jednocześnie w sytuacji, gdy ze względu na wymóg zapewnienia bezpieczeństwa istnieje konieczność rozebrania osób umieszczonych w izbie z ich odzieży (w tym bielizny osobistej), zgodnie z § 9 ust. 2 Regulaminu należy zapewnić odpowiednie ubranie zastępcze, w przypadku zatrzymanych kobiet, należy im udostępnić jednorazowe biustonosze.

Posiłki dla zatrzymanych są przygotowywane przez podmiot zewnętrzny i dostarczane w formie cateringu do PdOZ w jednorazowych pojemnikach. Ponadto osadzeni, którzy chcą ugasić pragnienie, mogą otrzymać wodę mineralną. W trakcie wizytacji przedstawiciele KMP widzieli jednorazowe kubeczki oraz wodę mineralną.

Przedstawione podczas wizytacji świadectwo wzorcowania alkometru było aktualne.

Zatrzymanym i doprowadzonym w celu wytrzeźwienia na ich życzenie udostępnia się prasę lub książki zdeponowane w izbie przez funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ.

Osadzeni posiadający środki finansowe mają możliwość dokonać drobnych zakupów za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji pełniących służbę patrolową.

W izbie zainstalowany jest monitoring, bez możliwości nagrywania (podgląd bieżący). Podgląd monitoringu dostępny jest w dyżurce profosa. Monitor znajdujący się w dyżurce PdOZ ustawiony jest w taki sposób, że nie jest on widoczny dla osób postronnych. Monitoringiem objęto pokoje przeznaczone dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz korytarz.

Opłata za pobyt w izbie osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wynosi 300 zł.

8. Dostosowanie jednostki do potrzeb osób niepełnosprawnych

Izba nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością fizyczną. Warto zaznaczyć, że zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm RP Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475), osoby niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Nadto Polska w dniu 6 września 2012 r. ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169). Zgodnie z jej treścią należy umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach.

Omawiając potrzebę dostosowania wszelkich miejsc pozbawienia wolności do potrzeb osób niepełnosprawnych warto także zwrócić uwagę na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 10 lipca 2001 w sprawie Price przeciwko Wielkiej Brytanii (skarga numer 33394/96). W sprawie tej Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji przez osadzenie, poruszającej się na wózku inwalidzkim kobiety, w celi policyjnej zupełnie niedostosowanej do jej potrzeb. Z uwagi na warunki panujące w miejscu osadzenia skarżąca cierpiała z powodu panującego zimna, zmuszona była spać w wózku inwalidzkim, nie mogła skorzystać ze zbyt wysoko zainstalowanej toalety, a wykonanie innych czynności higienicznych wymagało od niej bardzo dużego wysiłku. Zatrzymana miała również problemy z wezwaniem pomocy z uwagi na znajdujący się poza jej zasięgiem włącznik instalacji przywoławczej.

Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że w PdOZ nie przebywała dotychczas osoba poruszająca się na wózku. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że w przypadku zatrzymania takiej osoby jest ona osadzana w Grudziądzu. Niemniej jednak pisma z dnia 27 października 2015 r. nadesłanego przez Zastępcę Komendanta Głównego Policji wynika, że KMP w Grudziądzu jest jednostką dopiero wyznaczoną do dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo lub poruszających się na wózku inwalidzkim, bez określonego terminu modernizacji w tym zakresie.

9. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Komendantowi Powiatowemu Policji w Jarocinie:

- 1.1. zaprzestanie rozbierania zatrzymanych poddawanych sprawdzeniu;
- 1.2. przeprowadzanie badań lekarskich każdorazowo poza zasięgiem słuchu i – o ile lekarz nie poprosi inaczej – poza zasięgiem wzroku funkcjonariuszy Policji oraz innych zatrzymanych;
- 1.3. dokonywanie wszelkich czynności administracyjnych związanych z osadzeniem osoby nie posługującej się językiem polskim za pośrednictwem tłumacza albo pracownika odpowiedniego urzędu dyplomatycznego lub konsularnego, a także zadbanie o to, by podpisywane przez cudzoziemców oświadczenia były tłumaczone na język dla nich zrozumiały;
- 1.4. uzupełnienie listy adwokatów o listę radców prawnych;
- 1.5. rozważenie możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych, prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji;
- 1.6. systematyczne wietrzenie pomieszczeń, w których przebywają zatrzymani, w szczególności podczas występowania wysokiej temperatury powietrza;
- 1.7. zwracanie uwagi na prawidłowość uzupełniania dokumentacji przez lekarzy przeprowadzających badania zatrzymanych;
- 1.8. poszerzenie oferty szkoleniowej dla funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ o tematy związane z ochroną praw osób zatrzymanych oraz prowadzenie systematycznych warsztatów i ćwiczeń praktycznych na temat: pracy z trudnymi klientami, radzenia sobie ze stresem i agresją, etc.;
- 1.9. wyposażenie PdOZ w jednorazowe biustonosze, jak zostało to opisane w pkt 7 niniejszego Raportu;
- 1.10. dokonywanie właściwego opisu przyjmowanego depozytu;
- 1.11. zamieszczenie w celi nr 2 wykazu danych teleadresowych instytucji stojących na straży praw człowieka;
- 1.12. wyposażenie jednej z cel mieszkalnych (nr 3) zgodnie z wymogami określonymi w § 8 pkt 1 ust 7 rozporządzenia;
- 1.13. zapewnienie intymności zatrzymanym podczas załatwiania przez nich potrzeb fizjologicznych;
- 1.14. odpowiednie zabezpieczenie i odseparowanie rzeczy brudnych (do dezynfekcji);

- 1.15. wyposażenie magazynu w punkt alarmowy, zgodnie § 13 ust 2 pkt 3 rozporządzenia;
- 1.16. wymiana żarówki w celi nr 1 na mocniejszą, zapewniającą lepsze oświetlenie;
- 1.17. ponadto przedstawiciele KMP zwracają się do Komendanta KPP w Jarocinie z prośbą o przesłanie wyjaśnień w sprawie notatki zamieszczonej w dokumentacji z zatrzymania (*dane osobowe usunięto*) oraz wskazanie, jakie zostały podjęte działania w związku z powzięciem tej informacji;
- 1.18. przedstawiciele KMP zwracają się także z prośbą o wyjaśnienie zamieszczenia w dokumentacji zatrzymanego (*dane osobowe usunięto*) niepodpisanego przez lekarza zaświadczenia informującego o braku przeciwwskazań do przebywania w PdOZ.

2. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Poznaniu:

- 2.1. Zapewnienie środków finansowych na realizację powyższych zaleceń.